

AZ IPOLYNYITRAI IDŐSZAKOS SZÖKŐFORRÁS TÉLEN.

Irta: GERŐ NÁNDOR bányaiigazgató.

— A 35—37. ábrával. —

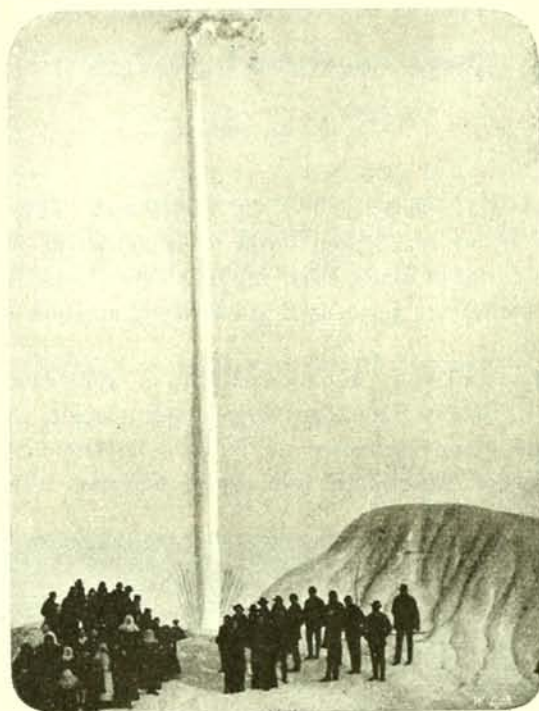
A Földtani Közlöny 41. kötetének 729—734. oldalain EMSZT KÁLMÁN dr. úr részletesen leírta az ipolynyitrai időszakos szökőforrást a fűrés tartama alatt. Ezen leírás kiegészítéseül közlöm ez alkalommal azt a csodálatos természeti tüneményt, amelyet ez a szökőforrás a télen mutatott.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat évek óta kutatja Salgótarján környékének széntelepeit. Az 1910. évben Dr. BÖCKH HUGÓ főbányatanácsos úr felhívta figyelmemet a Losonc környékbeli medencére. Ajánlatára vele együtt bejártam a vidéket és egyet-

35. ábra. Az ipolynyitrai szökőforrás télen. A forrástól 30 méterre levő fát jégesapok kérgezik be, 1912 január 14-én délután.

értőleg megállapítottuk, hogy a szóban forgó medence geológiailag azonos koru a tarjáni medencével. Minthogy a meglevő feltárások mindenütt a mediterránba tartozó slir réteget mutatták, kénytelenek voltunk a furólyukat ezen magas fedőrétegbe telepíteni. Az I. sz. furólyukat a Losonetól északkeletre fekvő Szalatnán mélyítettük, ennek mélysége 350 m volt és két vékonyabb széneret harántolt fel. A furólyukat, miután az a csillámpala-alapkőzetbe jutott, beszüntettük.

36. ábra. Az ipolnyitrai szőkőforrás télen. A lehulló vizesöppek 10 m. magas jéghegygé tömörültek, 1912 jan. 14-én.

A második furólyuk helyéül az Ipoly völgyében fekvő ipolnyitrai lapost választottuk és pedig azért, mivel földrajzi fekvése is előnyös, továbbá a közelben több feltárás van, amelyben a mediterrán slir-jére jellemző kövületek: *Tellina otnangensis*, *Pyrula condita*, *Aturia aturi*, *Schizaster Laubei* (nyomok), *Brissopsis otnangensis*, *Pecten denudatus* stb. előfordulnak. Számításunk szerint a furólyuknak körülbelül 400—500 méter mélységben kellett volna megütnie a szenet. A fúrást 1911 január hó 20-án kezdtük meg. A furó mindvégig ugyanazon talajban haladt s így mikor már az 500 méter felé dolgozott, tisztában voltunk, hogy egy, a vidékünkön abnormális helyen fúrunk.

Feltevésünk helyessége beigazolódott, amikor 1911 május hó 6-án az 516 m-ben egy gázkitöréssel kísért időszakos szökővízforrás jelentkezett.

Ennek leírását közölte dr. EMSZT KÁLMÁN a Földtani Köz-
löny 1911. évi november—decemberi számában s így azzal bővebben
foglalkozni nem is fogok.

A víz eleinte teljesen tiszta és átlátszó volt, de a kecskeméti föld-
rengés óta állandóan kis mennyiségű iszapot hoz ki magával. A kitérő-

37. ábra. Az ipolynyitrai szökőforrás télen. A jégesapok a fa ágait letörik,
1912 január 31-én.

sek 5—6 perces időszakossága májustól novemberig tartott, azóta a kitérések oly sűrűek (másodpercenként 3), hogy a felületes szemlélő állandóan szökő artézi forrásnak tekinti. Utóbbi időben a feltörő vizoszlop elérte a 40 méteres magasságot is. A furótornyot leszereltük és így a vizoszlop minden oldalról látható, úgy, hogy ezen geológiai jelenség a legszebb természeti tünemények közé sorolható. A legszebb azonban télen, amikor a lehulló vízcsseppek a földre esve, megfagynak és egy jéghegyet képeznek, melynek magassága tartós hidegnél elérte a 14—15 méter magasságot is.

Ajánlatomra a Salgótarjáni Kőszénbánya Részvény-

Társulat a földbirtokot, a melyen a furólyuk van, megvette; úgy hogy jelenleg ez a társulat tulajdonában van. A furócsöveget teljes egészében benthagytuk, ami által a forrás jövőjét biztosítottuk.

Jelenleg a zord időjárás akadályozza a további munkálatokat, de a tavasz beálltával a forrás körül egy betonmedencét építünk, amelybe a felszökő vizet fel fogjuk fogni. A további feladatunk a forrás értékesítése lesz, minthogy az eddig végzett analizisek szerint a kiszökő víz lúgos bikarbonátos tartalmánál fogva igen értékes gyógyhatású.

A szökőforrás 1912 január havában, a szigorú hideg beálltával gyönyörű látványosságot mutatott, amelynek csodájára a környékről csak úgy zarándokoltak a látogatók. Az 1912 január 14-i vasárnapon, a nagy hideg beállta után négy nappal, készítettük a mellékelt fényképet. A víz, finom sugarakban szétomolva, a nap fényétől gyönyörű szivárványszínekben ragyogott. Mire a vízecseppek a földre értek, meg is fagytak és gyönyörű jégcsapokká és jégtömeggé tömörültek. Az egyik irányban a szél erősebb levén, 10 m magas jéghegygé fagyasztotta a lezuhanó vizet.

A forrással szemben, 30 m távolságra vannak a kertek, egy nagy fával. A finom vízecseppek odaszállva megfagytak s január végén az ágakat helyenként le is törték.

A tartós hidegben hetekig jártak csodájára a tüneményes természeti jelenségnek.

Kelt Salgótarjánban, 1912 február 12-én.
